

26.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄՍ

48

Ծ Ր Ա Ք Ի Ր

ՄԵԾՈՂԱԾԱԿՆԵՐԻ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑԻ

ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ

5—10 դասարանների համար

ԳԻՆԸ 1 Ռ. 20 ԿՈՊ.

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

491.99(07)
Տ-089

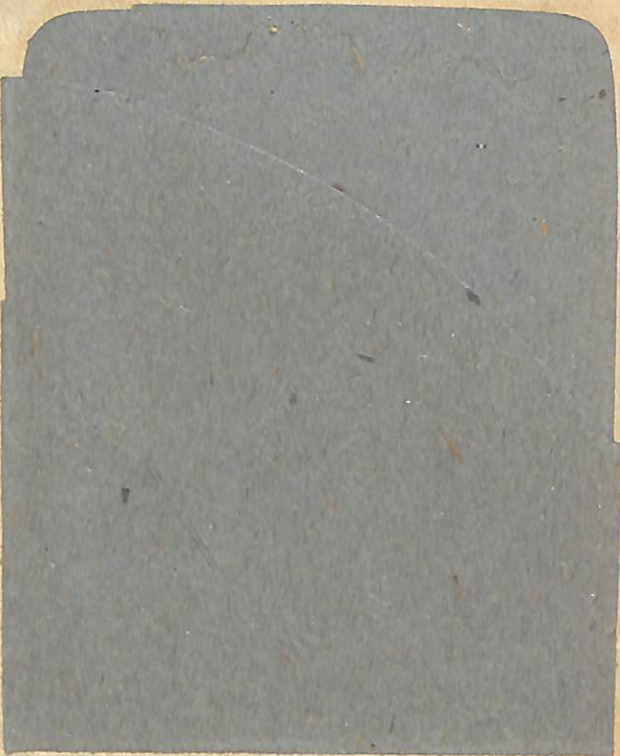
Լ Ո Ւ Ս Ջ Ր Ս

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1940

15 MAY 2013

18 MAY 2010

ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ

ԲԱՅԱՏՐԱԿԱՆ

Մեծահասակների դպրոցի 5—7 դասարանների հայոց լեզվի ծրագիրը կազմված է այն հաշվով, վոր ամփոփվի միջնակարգ մասնաշաղկան դպրոցի լեզվի ամբողջ կուրսը: Նկատի ունենալով, վոր մեծահասակների դպրոցում ժամերի թիվը համեմատաբար քիչ է և տարվա մեջ ուսման անողությունը համեմատաբար ավելի կարճ, ծրագրի միջից վերացված են կրկնվող բաժինները, մշակված է հետևողական կուրս: Ծրագիրն սկսվում է նախադասության ուսուցմամբ, ըստ վորի պարզ նախադասության շարահյուսությունը սպառվում է 5-րդ դասարանում բոլոր մանրամասնություններով:

Պարզ նախադասության շարահյուսությունը դառնում է բազա ձևաբանության ավանդման համար: 5-րդ դասարանի ծրագրում տրվում է պարզ նախադասության շարահյուսությունը, հնչյունաբանությունը, բառակազմությունը, ուղղագրությունը, իսկ խոսքի մասերից՝ գոյականը, ածականը և թվականը: 6-րդ դասարանին բաժին է թողնվում ձևաբանության մնացած մասը (դերանուն, բայ, մակբայ, կապ, շղկապ և ձայնարկություն):

Այսպիսով յերկու դասարաններում ավարտվում են պարզ նախադասության շարահյուսությունը և ամբողջ ձևաբանությունը:

7-րդ դասարանին թողնված է բարդ նախադասության շարահյուսությունը և կետադրությունը:

Նյութի այս ձևի դասավորությունը ոգտավետ է նաև մեթոդական տեսակետից, քանի վոր բարդ նախադասության և կետադրության ուսուցումն ավելի դյուրին է դառնում պարզ նախադասության և ձևաբանության ուսուցումից հետո:

Մյուս կողմից՝ շարահյուսությունն ոգտագործվում է ձևաբանության ուսուցման համար, իսկ ձևաբանությունը՝ շարահյուսության ուսուցման համար: Մեծահասակների լեզվի և թե հենց քե-

3467
40

բականական գիտութեան մեջ այս յերկուսը միմյանց պայմանա-
վորում են և միմյանց ամբողջացնում:

8—10 դասարանների համար թողնված են քերականութեան
վարժութիւններ, վորոնք առիթ են տալիս կրկնելու անցած քե-
րականութիւնը:

Այդ դասարաններում տրվում են նաև լեզվի պատմութեան
և տեսութեան տարրեր, վորոնք անհրաժեշտ են վաղ միայն քե-
րականութիւնը հասկանալու համար, այլև գրականութիւնը և
գրականութեան պատմութիւնը: Լեզվի պատմութեան տարրերը
պետք է կապել գրականութեան պատմութեան հետ. այսպէս՝
հին գրականութեան պատմութիւնն անցնելիս պետք է գաղա-
փար տալ գրաբարի մասին, միջնադարյան տաղերգուներն անց-
նելիս՝ միջին հայերէնի մասին, համեմատելով այն գրաբարի հետ:
Աշխարհաբար վեպի պատմութիւնն սկսելով, պետք է խոսել գրա-
կան աշխարհաբարի սկզբնավորման և զարգացման մասին և
խորհրդային գրականութեան մասին խոսելիս՝ պետք է խոսել
մեր գրական լեզվի նորագույն ետապի մասին:

Արեւմտահայ գրողները, Սայաթ—Նովան ու Սունդուկյանն
ավանդելիս՝ պետք է գաղափար տալ հայ բարբառների մասին,
թեթևակի նշելով նրանց հիմնական առանձնահատկութիւնները:

Պետք է նկատի ունենալ, վոր այս դասարաններում լեզվի
պատմութեան կամ տեսութեան սխտեմատիկ կուրս չի ավանդ-
վում, այլ տրվում են միայն գրանց տարրերը, ուստի այս բա-
ժիններին տրվող ժամանակը չպետք է գերազանցի 10 ժամից՝
բոլոր յերեք դասարանները միասին վերցրած:

Հետաքրքրվող աշակերտներին կարելի չի հանձնարարել
կարգալու հրապարակում յեղած գրականութիւնը:

Քերականութեան ուսուցումը պետք է կատարել կապելով
գրավոր և բանավոր խոսքի և գրական ընթերցանութեան աշ-
խատանքների հետ:

Քերականութեան ուսուցումը միշտ պետք է յեղարկակի կրա-
կան տեքստերի վրա կատարվող գրավոր վարժութիւններով: Կանո-
նի ուսուցումը համեմատաբար ավելի քիչ ժամանակ պետք է խլի:
Քերականութեանը արժանազան ժամանակի 80% պետք է արա-
մադրել գրավոր և բանավոր վարժութիւններին: Ծրագրում արված
է նաև բանավոր և գրավոր խոսքի զարգացման կուրս, վոր
համապատասխան և մասսայական միջնակարգ դպրոցի կուրսին:

Լեզվի ուսուցման հաջողութիւնը կախի չափով կախված է
դասագիրքն ոգտագործելուց: Յուրաքանչյուր սովորող պետք է
ձեռքի տակ ունենա թե քերականութեան և թե գրական ընթեր-
ցանութեան դասագիրքը: Քերականութեան ուսուցումը՝ թելադրե-
լու կամ կանոնը գրատախտակին գրելու և սովորողներին ար-
տագրել տալու միջոցով փաստւած է յուրացման գործին, նաև
անտեղի ժամանակ վատնում: Պետք է հիշել, վոր գիրքը աշա-
կերտների յերկրորդ ուսուցիչն է:

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

5-րդ ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. ՆԱԽԱԳԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

Մտածութիւն, խոսք, նախադասութիւն, պարզ և բարդ
նախադասութիւն, պարզ նախադասութեան գլխավոր անդամներ՝
յինթակա և ստորոգյալ, նրանց միասնութիւնն ու համաձայ-
նութիւնը, համառոտ նախադասութիւն, ընդարձակ նախադա-
սութիւն, ընդարձակ նախադասութեան գլխավոր անդամների
լրացումները: Յենթակայի լրացումները՝ ՎՈՐՈՇԻԶ, ՀԱՏԿԱՑՈՒ-
ՑԻԶ և ԲԱՅԱՀԱՅՑԻԶ, ստորոգյալի լրացումները՝ ԽՆԴԻՐՆԵՐ
ՅԵՎ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐ, ՈՒՂԻՂ ՅԵՎ ԱՆՈՒՂՂԱԿԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐ, ՏԵՂԻ,
ԺԱՄԱՆԱԿԻ, ՉԱՓԻ ՈՒ ՔԱՆԱԿԻ, ՉԵՎԻ, ՊԱՏՃԱՌԻ, ՀԻՄՈՒՆՔԻ
ՅԵՎ ՆՊԱՏԱԿԻ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ: Այդ լրացումները վորպէս լրաց-
ման լրացումներ և կողմնակի խնդիրներ: Լրացման լրացումներ,
կողմնակի խնդիրներ և պարագաներ: Կապակցութիւն (համաձայ-
նութիւն և շարադասութիւն):

Հարցական, պատմողական, բացականչական և հրամայական
նախադասութիւններ, կետադրութիւնն այդ նախադասութիւննե-
րի մեջ, կոչական բառով նախադասութիւններ, ձայնարկու-
թիւնների գործածութիւնը բացականչական նախադասութիւն-
ների մեջ, կետադրութիւն, հաստատական և ժխտական նախա-
դասութիւններ, կետադրութիւն:

Չեղջված անդամներով նախադասութիւններ, անդամ և
անենթակա նախադասութիւններ, բազմակի կամ համադաս ան-
դամներով նախադասութիւններ, կետադրութիւն:

Բ. ՀՆՋՅՈՒՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բառ. վանկ, հնչյուն. տառ. հայերենի այբուբենը. ձայնավորներ և բաղաձայններ, հայերենի բաղաձայն հնչյունների ստորաբաժանումները՝ ա) ըստ արտաբերման տեղի և բ) ըստ վորակի՝ ըստ աղմուկի ու ձայնի մասնակցություն չափի (ձայնեղ, խուլ և շնչեղ խուլ):

Հնչյունափոխություն. տողագարձ:

Գ. ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. արմատ և ածանց. պարզ, բարդ և ածանցավոր բառեր, հայերենի կարևոր ածանցները, նորագույն հապավումներ: Հիմք և վերջավորություն: Բառերի տեսակներն ըստ իմաստի և արտաքին հնչյունական կողմի՝ նույնանիշ, հականիշ, համանիշ, համանուն բառեր:

Գ. ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ը ձայնավորի ուղղագրությունը. յա, յու, յո, յե, յայ, ոյ, ույ, եյ յերկհնչյունների ուղղագրությունը. յ ձայնակապի ուղղագրությունը: Իա և յա, իա, իե, իու, իո յերկհնչյունների ուղղագրությունը: Բաղաձայնների ուղղագրությունը. ձայնավորների վերածվելը շնչեղ խուլերի. ր և ղ հնչյունների գերն այդ դեպքում: Ոտար բառերի ուղղագրությունը:

Ե. ՁԵՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Խոսքի մասերը. գոյական անուն, ածական անուն, թրվական անուն, գերանուն, բայ, մակբայ, կապ, շաղկապ և ձայնարկություն:

Գոյական անուն. առարկաներ. գոյական անուններ. գոյականների գործածությունը նախադասության մեջ. հատուկ և հասարակ գոյականներ. գոյականների հոլովումը և գոյականների առումները՝ անձ և առարկա. ուղղական, սեռական, տրական, հայցական, բացատական, գործիական և ներգոյական հոլովները և նրանց ֆունկցիաները. գոյականների թիվը. հոլովումներ. ի, ու, ան, յան, ոջ, ոբ, վա, ց, հոլովումները, հարադիր գո-

յականների հոլովումը. գրաբար հոլովաձևերի մնացորդները. գոյականակերտ ածանցները և նրանց ուղղագրությունը:

Ս, ծ ա կ ա ն անուն. ածականի տեսակները՝ վորակական և հարաբերական. համեմատական աստիճաններ. ածականների գործածությունը նախադասության մեջ. ածականի գործածությունը գոյականի հետ. ածականի հոլովումը. ածականի վերածումը գոյականի և ընդհակառակը. ածականակերտ ածանցներ (ային, ական և այլն). ածականների ուղղագրությունը:

Թ վ ա կ ա ն անուններ.— Թվականի տեսակները՝ քանկական, դասական և բաշխական. թվականների գործածությունը նախադասության մեջ. դասականների ածանցները. թվականների գործածությունը գոյականի հետ. թվականների հոլովումը. թվականների ուղղագրությունը. նախադասության մասնակի վերլուծությունն ըստ խոսքի մասերի:

2. ԲԱՆԱՎՈՐ ՅԵՎ ԳՐԱՎՈՐ ԽՈՍՔ

Հոգվածի գրական գեղարվեստական պարզ վերլուծություն (բանավոր). տեղեկատու գեկուցում (բանավոր). հոգվածի բովանդակության գրավոր շարադրություն. հոգվածն ընդարձակելու և համառոտելու գրավոր հմտություն. նախորոք մշակված պլանի ոգնությունը պարզ թեմայի մասին գրավոր շարադրություն (անցած նյութի, նոր ծանոթացած նյութի, կարգացած հոգվածի, կինոյում, թատրոնում և այլուր տեսածի ու լսածի շուրջը, և այլն). ինքնակենսագրություն. պարզ բնութագրություն. քերականական և ուղղագրական գրավոր վարժություններ տանը և դասարանում. գործնական գրություններ (դիմում, հայտարարություն և այլն). թելադրություն (բացատրական, ազատ ստեղծագործական, ուսուցողական, ստուգողական): Միևնույն նյութը 1-ին, 2-րդ և 3-րդ դեմքերով գրավոր պատմելու հմտություն:

3. ԳՐԲՈՎ ԱՃԻԱՏԱՆԿ

Ծանոթություն գրքին՝ անուն, հեղինակ, հրատարակչություն, հրատարակչության վայր, տարեթիվ, տիրաժ, առաջաբան, ցանկ, բաժիններ, գլուխ և այլն:

Մանթությունն գրադարանից գիրք ստանալու կարգին, բացատրական և ուղղագրական բառարաններից ոգտվելու հմտությունն. կարդացած թե ամբողջ հատվածի և թե առանձին արգացի կարևոր և անհրաժեշտ տեղերն առանձնացնելու հմտությունն. կարդացած հոդվածի եյական տեղերը վերնագրելու հըմտությունն: Պարզ պլան կազմելու հմտությունն:

Ե-ՐԻ ԴԱՍԱՐԱՆ

1. ԲԵՐԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԿԵՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԵՐԱՆՈՒՆ. դերանունների տեսակները՝ անձնական, ցուցական, փոխադարձ, հարցական, հարաբերական, անորոշ, վորոշյալ, ժխտական կամ բացասական. դերանունների գործածությունը նախադասության մեջ: Դերանունների հոլովումը: Դերանունների ուղղագրությունը:

ԲԱՅ. բայի ձևերը՝ դերբայական և յեղանակային. դերբայների տեսակները՝ անորոշ, անկատար, ապառնի, վաղակատար, հարակատար, յենթակայական և ըղձական. դրանց իմաստը և գործածությունը, բայի յեղանակային ձևը. դեմք, թիվ, ժամանակ, յեղանակ: Բայերի գործածությունը նախադասության մեջ: Խոնարհում. սահմանական, հրամայական, ըղձական, պայմանական կամ յենթադրական և հարկադրական յեղանակները. սահմանական յեղանակի ժամանակները, հրամայական յեղանակը, ըղձական, պայմանական և հարկադրական յեղանակների կազմությունը և ժամանակները. ուղղագրություն:

Բայի ել և ալ խոնարհումը (առաջին և յերկրորդ խոնարհում): Ուղղագրություն:

Բայի ժխտական խոնարհումը և նրա ուղղագրությունը, բայի սեւերը՝ ներգործական, կրավորական և չեղոք. բայի կերպերն ըստ կազմության՝ սոսկական, կրավորական, պատճառական, բազմապատկական. դալ, տալ, լալ, ուտել և լինել անկանոն բայերի խոնարհումը. ենալ, տնալ, նեւ, և չեւ վերջացող բայերի խոնարհումը. գլխավոր և յերկրորդական (բաղադրյալ) ժամանակներ:

Մակբայ. մակբայի տեսակները. մակբայի տարբերությունն անկանից. մակբայների կազմությունը և պատմական տեղեկություններ նրանց մասին. մակբայների գործածությունը նախադասության մեջ:

Կապ. կապերը, նախադրություն և հետադրություն. դրանց հոլովական խնդրանությունները և գործածությունը. կապական բառեր, պատմական տեղեկություններ կապերի մասին:

Շաղկապ. շաղկապների տեսակները. համագրասական և ըստորագրասական:

ՁԱՅՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ. ձայնարկության առանձնահատկությունները մյուս խոսքի մասերի համեմատությամբ:

Խոսքի մասերի փոխադարձ փոխանցումները:

Նախադասության լրիվ վերլուծությունն ըստ խոսքի մասերի:

2. ԲԱՆԱՎՈՐ ՅԵՎ ԳՐԱՎՈՐ ԽՈՍԲ

Բանավոր զեկուցել պլանով կամ կոնսպեկտով. շարադրություն մանրամասն գրավոր նախագիծ կազմել նախարանով և վերջարանով. զեկուրվեստական յերկի գրավոր պարզ վերլուծություն կատարել. բանավոր և գրավոր պարզ համեմատական բնութագրությունները: Գրել ինքնուրույն շարադրություններ (ստեղծագործական և այլն), գործադրելով լեզվի պատկերավորության միջոցները՝ համեմատություն, փոխաբերություն, մակդիր, այլարանություն և այլն: Նկարագրական բնույթի ինքնուրույն գրավոր աշխատանքներ գրել. գրել սուլավորություններ՝ կարդացած գրքերից, տեսած կամ լսած յերեվույթներից, ճանապարհորդությունից և այլն:

Ստուգողական թեկադրություն. քերականական գրավոր վարժություններ. գործնական գրություններ (արձանագրություն, տեղեկանք, ստացական):

3. ԳՐԲՈՎ ԱՅԽԱՏԱՆԲ

Կոնսպեկտ կազմելու հմտություն. սահմանված թեմայի շուրջը գանազան գրքերից ցլատտներ հավաքելու հմտություն:

Կարդացած տեքստը համառոտելու և ընդարձակելու հմտություն:

1. ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԿԵՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. ՇԱՐԱՀՅՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ

Կրկնողութիւնն. պարզ նախադասութեան շարահչուսութիւնն էր. պարագաների տեսակները, նախադասութիւնների կառուցվածքն ըստ կազմութեան:

Բարդ նախադասութիւններ, միավորյալ նախադասութիւններ, բազմակի յենթակայով և բազմակի ստորոգյալով միավորյալ նախադասութիւններ. կետադրութիւն:

Համադասական նախադասութիւններ. միջանկյալ նախադասութիւններ. կետադրութիւն:

Բարդ ստորադասական նախադասութիւններ. նրանց կազմութիւնը. գլխավոր և յերկրորդական նախադասութիւններ. յերկրորդական նախադասութիւնները վորպես գլխավոր նախադասութեան անդամներին փոխարինողներ և լրացնողներ. նախադաս, միջադաս և վերջադաս յերկրորդական նախադասութիւններ. ստորադասական շաղկապների գործածութիւնը:

Կետադրութիւնը բարդ նախադասութիւններում: Յերկրորդական նախադասութիւնների տեսակները: Դերբայական լրացումը. կողմնակի յենթակա և կողմնակի լրացումներ: Բարդ նախադասութեան վերածումը պարզի՝ դերբայական լրացման և կողմնակի յենթակայի միջոցով. դերբայների գործածութիւնն այս դեպքերում: Աւանձնացվող լրացումներ:

Ուղղակի խոսք: Ուղղակի խոսքի կետադրութիւնը: Ուղղակի խոսքի վերածումն անուղղակի խոսքի:

Տրամախոսութիւն:

Քերականական լրիվ վերլուծութիւն ըստ նախադասութեան տեսակների, ըստ նախադասութեան անդամների և ըստ խոսքի մասերի:

Բ. Կ Ե Տ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Տրոհութեան, բացահայտութեան և առողանութեան նշանները. ստորակետի գործածութեան բոլոր դեպքերը. միջակետի և բութի գործածութեան բոլոր դեպքերը. գծիկը, գիծը և նրանց

գործածութիւնը հայերէնում. բաղմակետի, չակերտի, փակագծի հարցականի, բացականչական և յերկարացման նշանների գործածութիւնը հայերէնում:

2. ԲԱՆԱՎՈՐ ՅԵՎ ԳՐԱՎՈՐ ԽՈՍԸ

Յիւղեթներ ունենալիս կարողանալ մեջբերումներ կատարել. վերլուծական գրավոր շարագրութիւններ և համառոտագրութիւն գրել: Պրական տեսակների գրավոր վերլուծութիւն կատարել: Գլուղի և քաղաքի սոցիալիստական շինարարութեան զանազան մոմենտների գրավոր վերարտադրութիւնը (ինքնուրույն աշխատանք): Բնութեան նկարագրութիւններ: Ազատ թեմայով շարագրութիւն: Քերականական և պարզ վոճաբանական գրավոր վարժութիւններ: Ստուգողական թելադրութիւն:

3. ԳՐԲՈՎ ԱՇԽԱՏԱՆԲ

Կարգացածի կամ գրելիքի շուրջը թեզիսներ և բանաձեւեր կազմելու հմտութիւն (յեզրակացութիւններ և առաջարկութիւններ): Բարդ և ընդարձակ պլան կազմելու հմտութիւն. առձեռն բառարանից ոգովելու վարժութիւն. կարգացած գրքերի բերլոգրաֆիա կազմելու հմտութիւն:

1. ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԿԵՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հնչյունարանութեան, բառագիտութեան և ձեւաբանութեան համակարգումը՝ կրկնողութեան կարգով, նախադասութիւնները վերլուծելու միջոցով:

Կետադրութեան նշանակութիւնը գրավոր խոսքի համար:

Առողանութեան նշանները և նրանց գործածութիւնը. շեշտ, բացականչական նշան, հարցական նշան:

Բացահայտութեան նշանները և նրանց գործածութիւնը. բազմակետ, կախման կետեր, չակերտ, փակագիծ, անշատման գիծ, միացման գծիկ:

Տրոհութեան նշանները և նրանց գործածութիւնը. վերջակետ, միջակետ, ստորակետ, բութ, գիծ: Քերականական վերլուծութիւններ:

2. ԲԱՆԱՎՈՐ ՅԵՎ ԳՐԱՎՈՐ ԽՈՍԲ

Ամբողջական գեղարվեստական յերկերի շուրջը գրավոր վերլուծական շարադրություններ, տիպերի վերլուծություն (գրավոր և բանավոր), գրողների գրավոր և բանավոր բնութագրություններ, գեկուցումներ կազմելու և կարգալու պրիոմները (կոնսպեկտով և թեզիսով):

Առաջարկված թեմաների շուրջը շարադրություն գրելու հմտություն, գործադրելով պարզ հետազոտական բնույթ կրող յեղանակներ, նկարագրություններ, ուրվագծեր, ստուգողական թեղադրություն:

3. ԳՐԲՈՎ ԱՇԽԱՏԱՆԲ

Գրքի մշակման և ոգտագործման լիակատար գիտություն, կոնսպեկտ, տեքստուալ (բնագրային) կոնսպեկտ, պլան (պարզ և ընդարձակ) համառոտություն, ցիտատներ (քարտային սիտատի):

9-րդ Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն

ՔԵՐԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԵՏԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԳՐԱՎՈՐ ՅԵՎ ԲԱՆԱՎՈՐ ԽՈՍԲ

Շարահյուսության համակարգումը՝ համառոտ, ընդարձակ, պարզ, միավորյալ, բարդ համադասական և բարդ ստորդասական նախադասություններ, նախադասությունները վերլուծելու միջոցով կրկնել կետադրությունը (կանգ առնել առանձնապես ստորակետի գործածության վրա), վոճարանության տարրեր, օեֆերատներ կազմելու վարժություն, հեղինակների մասին գրավոր շարադրություն, գրական գեղարվեստական յերկերի գրավոր և բանավոր համեմատական բնութագրություններ, ստուգողական թեղադրություններ: Նախադասության ծավալուն վերլուծություն:

10-րդ Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն

Քերականության, ուղղագրության և կետադրության ամփոփումը: Բանավոր գեկուցումներ և գրավոր օեֆերատներ կազ-

մելու հմտություն, գրողների համեմատական բնութագրություններ (գրավոր և բանավոր), գրական հոսանքների բնութագրում և համեմատություն:

Քերականական գրավոր վարժություններ, քերականական խնդիրների լուծում, ստուգողական թեղադրություն:

ԼԵԶՎԻ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ՊԼԱՍՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐՐԵՐ

8-րդ Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն

«Լեզուն նույնքան հին և, վորքան և գիտակցությունը, լեզուն հենց գործնական, ուրիշ մարդկանց համար գոյություն ունեցող, ուրեմն ինձ համար ևս գոյություն ունեցող իրական գիտակցություն է» (Մարքս—Ենգելս), «Լեզուն մարդկային հազորակցման կարեվորագույն միջոց» (Լենին), լեզվի ինչպես և գիտակցության ծագումը «Ուրիշ մարդկանց հետ հազորակցելու անհրաժեշտությունից ու կարիքից» (Ենգելս): Շարժումների լեզու և հնչական լեզու: Տարբեր լեզուների փոխազդեցությունները, նմանություններն ու տարբերությունները: Լեզուն վորպես զարգացման յեթակա սոցիալ-պատմական յերեվոյթ: Փոխառյալ բառերը և փոխառության սոցիալական պատճառները, հին փոխառություններ (յեկեղեցի, կաթողիկոս, բագին, դժոխք, մարգարե), նոր փոխառություններ (տրակտոր, կոլեկտիվ, օադիո, կոմբայն, արտել և այլն):

Գրաբար լեզուն և միջին հայերենը վորպես ֆեոդալական հասարակության տարբեր շրջանների գրական լեզուներ: Միջին հայերենով զրված յերկերն ու նրանց տեսակները:

Հայ բուրժուական հասարակության կազմակերպման շրջանը, աշխարհաբարը վորպես գրական լեզվի և բարբառների միասնություն: Աշխարհաբարի և գրաբարի պայքարը 19-րդ դարի կեսերին, գրական աշխարհաբարը, գրական հայերենի հաստատման հիմնական պատճառները: Նալբանդյանի և Նազարյանի լեզվագիտական ըմբռնումները: Աշխարհաբար գրականին նախորդող շրջանները: «Հյուսիսափայլ»-ի դերը նոր գրական լեզուն որինականացնելու և կերտելու ասպարիզում: Հայոց գեղարվես-

տական գրականութեան դերը գրական հայերենի զարգացման և տարածման գործում:

Նախահոկտեմբերյան գրական հայերենի ուղղադրութեանը, նրա բնույթը:

9-րդ Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն

Հայերենի բարբառների հիմնական բաժանումը «կը», «ու», «ը» և «ս» ճյուղերի, հայերենի բարբառների պարզ թվարկումն ու զաղափար նրանց մասին:

Գրական լեզվի և բարբառների փոխհարաբերությունը. հայ գրական լեզվի արևելեկյան և արևմտյան ճյուղերի տարբերությունները:

10-րդ Դ Ա Ս Ա Ր Ա Ն

Հոկտեմբերյան Սոցիալիստական Մեծ Հեղափոխությունը և Հայաստանի խորհրդայնացումը:

Հայերենի ուղղադրության ուժեղումը և նրա բնույթը:

Ձևով ազդային բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրայի զարգացման ստալինյան դրույթը: Հայոց լեզվի զարգացման նոր ետապը Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո.

ա) Նոր բառերի ստեղծում.

բ) Բառակազմության նոր ձևերի ստեղծում.

գ) Բառերի իմաստի փոփոխություն.

դ) Բուրժուա-կղերական աշխարհայացք արտահայտող բառերի մահացում.

ե) Լեզվի դեմոկրատացում և մասսայականացում:

Ընկեր Ստալինը համաշխարհային միասնական լեզվի հարցի մասին:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0246509

Պատ. խմբագիր՝ ԱՐ. ՂԱՐԻՖՅԱՆ

Տեխ. խմբագիր՝ Յ. ՉԱՆԱԼՅԱՆ

Սրբագրիչ՝ Վ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Կոնտրոլ սրբագրիչ՝ Մ. ՊԱՐՈՆԻԿՅԱՆ

Հանձնված և արտադրության 1940 թ. հուլիսի 11-ին

Ստորագրված և տպագրության 1940 թ. հուլիսի 11-ին

Գլավիտի լրագոր Ս.—313 հրատ. № 53, պատվեր № 165, տիրաժ 500

Լուսհրատի տպարան, Յերևան, Տերյան 127

430

10.190